

Γιώργος Ν. Σιώμος
 Το παράπονο του Εμμανουήλ Παπά
 Διηγήματα, εκδ. Γαβριηλίδης, σελ 208

«Το παράπονο του Εμμανουήλ Παπά», είναι η δεύτερη συλλογή διηγημάτων του Γιώργου Σιώμου. Με τον «Κορυδαλλό» (εκδ. Αλεξάνδρεια 2012), «έχτισε» γέφυρες ανάμεσα σε δύο εποχές και δύο γενιές και, ούτε λίγο ούτε πολύ, φωτογραφίζει το τέλος μιας εποχής: Μια περιοχή αλλάζει, έρχονται νέα ήθη και νέοι ρυθμοί και εγκαταλείπεται ένας τρόπος ζωής αιώνων.

Δύο χρόνια αργότερα, με «Το παράπονο του Εμμανουήλ Παπά», «πλέκει» 22 λογοτεχνικές ανεμόσκαλες απ' όπου εμφανίζονται φαντάσματα φίλων, παλιοί συνάδελφοι απ' τον στρατό αλλά και από την εργασία, πόθοι ανήμεροι για καλλονές, αλλά και η φιγούρα του Χάρου που άναρχη κανοναρχεί στις πράξεις ενός, δίχως τέλος, πολυποίκιλου θεάτρου σκιών.

Έλαβα το πρώτο δείγμα γραφής του βιβλίου, πριν ενάμιση περίπου χρόνο, όταν ο Γιώργος μού απέστειλε ηλεκτρονικά το διήγημα που έχει τον τίτλο της συλλογής, για να το αναρτήσουμε στο ιστολόγιο του Ποιητικού Πυρήνα, δίνοντάς μας την χαρά της πρώτης δημοσίευσης.

Ο Εμμανουήλ Παπάς βγαίνει από τις πινακίδες της οδού που του έχουν αφιερώσει και συναντά τον Τάσο Καρατάσο στον ανδριάντα του. Περιπατούν, συζητούν και θυμούνται τα γεγονότα της επανάστασης του '21. Μαζί τους είναι και ο καθηγητής της αρχαιολογίας Μανώλης Ανδρόνικος.

Είχα βρει τότε αρκετά ενδιαφέρουσα την παρουσία ενός ανθρώπου σε δύο παράλληλες διαστάσεις. Ο συγγραφέας βιώνει κανονικά την σύγχρονη πραγματικότητα, αλλά, ταυτόχρονα, θαρρείς αντιλαμβάνεται και την διάσταση των νεκρών. Ακούει την γλώσσα τους, τις πίκρες και τα παράπονά τους. Και η παρουσία τους: «ένα αεράκι απαλό, σαν χάδι πατρικού χεριού στο κεφαλάκι ενός μωρού».

Είκοσι δύο σύντομα διηγήματα περιέχονται σε αυτήν την κομψή έκδοση. Πρόκειται για κείμενα λιτά και καλογραμμένα με μικρές προτάσεις και γεμάτα με συναισθήματα και εικόνες στην συντριπτική τους πλειοψηφία αυτοβιογραφικά. Σε αρκετά από αυτά τόπος δράσης είναι το άστυ, και ειδικότερα οι περιοχές που ζει και κινείται ο συγγραφέας (γειτονιά, στέκια και οι χώροι των εξόδων του). Με την γραφίδα του φωτίζονται τα μικρά και καθημερινά. Οι άνθρωποι της διπλανής πόρτας με τα βάσανά τους, που συνήθως παραγκωνίζονται και μένουν στην αφάνεια, χάρη δική του πένα γίνονται πρωταγωνιστές, αποκτούν κύρος και οντότητα και παίρνει αξία η ταπεινή ζωή τους.

Ο συγγραφέας, έχοντας δραπετεύσει ήδη μία φορά, από μια εποχή και έναν τόπο με περιορισμένες δυνατότητες, με το χτυποκάρδι ενός κορυδαλλού που ξεφεύγει από παγίδα, πολλά χρόνια αργότερα δραπετεύει για άλλη μία φορά: Αρνούμενος μια μοίρα που θέλει τους συνταξιούχους να βρίσκονται μπροστά σε μία τηλεόραση ή να λογομαχούν σε κάποιο καφενείο. Ο κοινωνικός του χαρακτήρας θα του προτείνει να συναναστραφεί με συλλόγους, όπως ο Χορευτικός Όμιλος Βέροιας, να κάνει νέους φίλους, ταξίδια, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί, όπως αντιλαμβανόμαστε, σε καλή κατάσταση τις οδούς και τους συνδέσμους που τον συνδέουν με το παρελθόν. Ο κοινωνικός του χαρακτήρας όμως θα του προτείνει και κάτι πιο ριζοσπαστικό: την τριβή με τις ιαματικές αρετές της γραφής.

Θυμάται περιστατικά από τον στρατό, θυμάται συγγενείς και φίλους, όμως το μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου μού έφερε στο μυαλό το λατινικό ρητό «memento mori» (Θυμήσου το θάνατο), φράση την οποία αγνοούμε ή

λησμονούμε και φερόμαστε λες και θα ζήσουμε για πάντα. Ο Γιώργος Σιώμος με εφόδια την οξυδέρκεια και την φαντασία του και με κύριο όπλο του την τέχνη της γραφής, μοιάζει αλλού να ξορκίζει τον θάνατο, αλλού να θέλει να συμφιλιωθεί με την ιδέα του, ενώ όλο το βιβλίο, κατά μία έννοια, είναι ένα καλυμμένο προσκλητήριο νεκρών όπου καταγράφονται γονείς, συγγενείς, γείτονες, φίλοι, ήρωες της επανάστασης, ακόμη και ο ποιητής Κώστας Καρυωτάκης («Σαββατοκύριακο στο Κανάλι», σελ. 164-171).

Στο διήγημα «Αλτοχάμερ» (σελ. 81), ο συγγραφέας, λες και γίνεται ένα με την ομίχλη, ξεπροβοδίζει νοερά τον πρωταγωνιστή του ως την λύτρωσή του, ως την άφιξή του στην φωτεινή πατρίδα.

Αλλού συνομιλεί ο ίδιος με τους νεκρούς: Π.χ. Με τον πατέρα του στην ιστορία «Το μηχανάκι» (σελ. 190, 191), που περιλαμβάνεται στα «Άπατρα τσίρκα», ή με τον παπά ενός απομακρυσμένου χωριού: Στο διήγημα «Οι ξεχασμένοι» (σελ. 112), μάς θυμίζει τι δυνάμεις εγείρει ένας όρκος ή μια υπόσχεση: δυνάμεις ανάλογες με αυτές που πραγματεύεται η παραλογή «Του νεκρού αδερφού».

Όμως ο συγγραφέας παραθέτει τα διηγήματά του με τέτοιο τρόπο που να μην εκλύεται μόνο η αίσθηση του θανάτου αλλά και του έρωτα, και της φιλίας, επειδή, όπως χαρακτηριστικά λέμε, όλα είναι μέσα στο παιχνίδι της ζωής.

Ναι, υπάρχει ο θάνατος, αλλά υπάρχει και ο Έρωτας: Υπάρχει η «Τζεμιλέ» (σελ. 42), το κορίτσι με τα «Μαύρα μακριά μαλλιά» (σελ. 58), η δροσερή ερευνήτρια στο «Πέπλο της λήθης» (σελ. 141), ενώ στο διήγημα «Άνθρωποι και γάτες στον ακάλυπτο» σελ. 93, ο φακός του Γιώργου Σιώμου αποθανατίζει ραγδαία ανθρώπους και καταστάσεις, αποδίδοντας τη ζωή όπως ακριβώς έχει.

Η πρόθεση του συγγραφέα θαρρώ, δεν είναι ούτε να μας τρομοκρατήσει, ούτε να μας σοκάρει. Η πρόθεση του, και την διαλαλεί με ποικίλους τόνους, είναι να μας υπενθυμίσει ότι η ζωή είναι ωραία. Για όλα τα πλάσματα. Σκληρή αλλά ωραία. Αν σε κάποια γωνία караδοκεί η οδύνη να μη ξεχνάμε να στρέφουμε το βλέμμα μας και στις ομορφιές που μας περιβάλλουν και κυρίως να μην ξεχνάμε ότι σε κάποια άλλη γωνία караδοκεί ο έρωτας.

Ο Γιώργος Σιώμος πορεύεται γνωρίζοντας ότι η μνήμη έχει δύο πλευρές την θεραπευτική και την τοξική. Ότι μπορεί να λειτουργεί λυτρωτικά αλλά μπορεί να είναι και μια παγίδα, κάτι σαν μαύρη τρύπα του σύμπαντος, που αν πέσεις μέσα, αν αφήσεις τον εαυτό σου να βουτηχτεί στη δίνη της, μπορεί να χαθείς και να ξεχάσεις να βγεις από αυτή. Μπορεί δηλαδή να ξεχάσεις πως ζωή δεν είναι μόνο οι παλιές μνήμες αλλά και αυτές που δημιουργείς κάθε μέρα.

Μια ανάμνηση είναι δίκολο μαχαίρι: Μπορεί να μας βοηθήσει να προχωρήσουμε ένα ή περισσότερα βήματα παρακάτω ή να μας κρατήσει δέσμιους για πάντα στον ιστό της από φόβο ή από πένθος. Θα πρέπει λοιπόν να αφήνομαστε στην ζεστασιά της μνήμης και όχι να αφήνουμε την τοξικότητά της να κυριεύει την καρδιά και την ψυχή μας.

Έχω την αίσθηση, ότι με τα δύο βιβλία του, ο Γιώργος Σιώμος, κλείνει παλιούς λογαριασμούς και ότι με την παρατηρητικότητα, την στοχαστική του διάθεση και τον λυρισμό που τον διακρίνει, μπορούμε να περιμένουμε κι άλλα ωραία βιβλία του στο μέλλον. Γιώργο καλοτάξιδο και καλή συνέχεια.

Για την παρουσίαση του βιβλίου στις 19/1/2015
στην Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημήτρης Γ. Παπαστεργίου

